

Kansallispukuihin liittyvää sanastoa

Aino-puku	Viiipurilaisen osakunnan tilauksesta vuonna 1892 syntynyt Kalevala-aiheisen näytelmän naisen käyttämä rooliasu, jonka suunnittelussa käytettiin apuna esihistoriallisten hautalöytöjen tutkimusta ja kansanrunoissa kuvailtuja muinaissuomalaisten vaatteita. Pukuun kuuluu valkea paita, sininen olkainhame, punainen esiliina, jalkineena kurpposet ja päähineenä huntu.
Aivina	Lanka, joka valmistetaan hienosta, pitkäkuituisesta pellavakuidusta tai hampusta. Kuidusta on erotettu mm. rohdin.
Alikeompelu	2-5 eriväristä kangaskerrosta on asetettu päällekkäin ja leikataan niistä esiin kerros kerrallaan erivärisiä kuvioita. Purkautumattomassa kankaassa reunoja ei ommella vaan tikataan päältä kuvion reunoista. Purkautuvissa kankaissa leikkausreunaan jätetään saumanvarat, jotka käännetään nurjalle ja ommellaan päärmepistoin.
Aliset, alaset	Pitkän paidan alaosa, joka valmistetaan yleensä karkeammasta (halvemmassa materiaalista) pellavapalttinasta kuin yliset (paidan yläosa).
Avainkokka	Valettu koukku, josta riippuu avain. Sitä käytetään vyötäisillä emännän merkinä.
Avokas	Päältä avoin kenkä, jossa ei ole nauhoja, remmejä eikä muita kiinnittimiä.
Brokadi	Silkkihoiminen, kulta- ja hopealangoilla kuviolliseksi kudottu kangas.
Damasti	Pomsikudoksinen kangas, jossa loimi- ja kudevaltaiset pinnat muodostavat kuvioita. Etelä-Pohjanmaalla damastia kudottiin jo 1800-luvulla.
Etupistokirjonta	Etupistoin lankoja laskien palttinakankaalle tehty karjalainen kirjonta, jossa oikea ja nurja puoli ovat samanlaiset.
Fantasiapuku	Usein perinteen pohjalta suunnittelijan vapaasti ideoima pukukokonaisuus.
Feresi	Lähinnä karjalaisen ortodoksinaisen pukukokonaisuus, johon kuuluvat olkainhame, paita, esiliina ja päähine sekä täydentävinä osina vyö, korut, huivi, päällysvaate, sukat ja jalkineet. Käytetään nykyisin nimitystä sarafaani. Ks. sarafaani.
Flammukangas	Kankaan kuvio muodostuu flammuvärjätystä langoista. Värjäysmenetelmässä vyyhdit sidotaan tulevan kuvion kohdalta langalla ennen värjäystä, sidotut kohdat jäävät värjäytymättä. Menetelmää kutsutaan myös täplä- eli ikatvärjäykseksi.
Floderi	Raumalainen nyplätty pitsi. Käytetään tykkimyssyn tykkipitsinä. Ks. tykki.
Floretti	Satiinisidoksinen, yksivärinen tai kukkakuvioinen villakangas (kampavillaa). Käytetty liiveissä, röijyissä ja joskus hameissa.
Fransu	Kankaan reunassa langasta pitsimäisesti solmitut hapsut.

Frimodiglai	Raumalainen nyplätyn pitsimallin nimi. Kuvioina tyyliteltyjä kukkia ja apilanlehtiä. Käytetään tykkimyssyn tykkipitsinä. Ks. tykki.
Haarukkapitsi	Nauhamaista pintaa, keskellä polveileva kiinteä silmukkarivi, molemmilla puolilla lankalenkit, haarukkapitsinauhat virkataan (vuorovirkkauksella tai piilosilmukoilla) toisiinsa eri tavoin lankalenkkejä ryhmittelemällä.
Hammasrivireikäommel	Ommel, jossa loimi- tai kudelangat ovat purettu. Purettujen lankojen jäljelle jääneet langat yhdistetään ommellen niistä pylväitä. Ks. reikäompelu.
Hankkipaita	Naisen kaksiosoinen paita, jossa on yliset- ja aliset.
Harakka, sorakka	Karjalassa ortodoksivaimojen käyttämä hiukset peittävä huivimainen, palttinakankainen päähine. Otsaa (otsamus) ja niskaa (lakimus) peittävät osat on koristeltu geometrisella kirjonnalla.
Hartuus, hartuushame, hartiushame	Karjalainen hame, johon on kiinnitetty olkainosa. Olkaimet ovat melko lyhyet, jolloin hame nousee kainaloihin.
Helavyö, heluvyö, lappavyö	Miesten Pohjanmaalla käyttämä nahkavyö, jossa on valettuja soikeita tai nelikulmaita heloja eli lappoja. Heloista riippuu sydämen tai tähden muotoisia osia.
Helysolki, helusolki	Pyöreä tai soikea kaarikehäinen ja usein kruunukoristeinen rintasolki, jossa on pieniä riipushelyjä.
Huntu	Karjalaisen vaimon päähine. Alkujaan isohko, mutta kehityksen myötä pienehi. Lopulta peukalonpään kokoinen nappi hiusrajassa.
Huopalääppä	Korkea ylöspäin levenevä villahuovasta valmistettu tasakupuinen lierihattu. Koristeena hatun nauhassa on tinaisia solkia eli lappoja. Käytetään karjalaisten miesten pukujen kanssa.
Hurstut	Nelikulmainen olkamukselta riippuva sivulta avoin vaippa (vaippahame). Käytetään Joutsenon kansallispuvun kanssa.
Indigo	Sininen väriaine, jota saadaan indigofera kasvista.
Indigonsininen	Luonnosta saatava väriaine. Väriä käytetään lankojen värjäykseen.
Isketty nauha	Kuteeton nauha, valmistetaan lankalenkeistä, joita pidetään sormissa, näiden paikkaa vaihdetaan kädestä toiseen siirtämällä tai vetämällä määrätyn silmukan lävitse, jokaisen siirron jälkeen isketään (kätet levitetään), jolloin langat tiivistyvät.
Iskuhapsu	Hapsullinen nauha, jonka valmistamisessa tarvitaan kaksi henkilöä, hapsuntekijä ja iskijä. Työvälineenä puikko tai lasta, jonka ympärille hapsulanka pyöritetään.
Joutsenon reikäommel	Kahteen suuntaan purettua, vahvistamatonta ristikkorevinnäistä. Revinnäisreikien väliin jää isot kangasneliöt ja pujotellen vahvistetut tukevat lankaristikot. Käytetään esim. Joutsenon ja Sakkola-Raudun kansallispuvujen esiliinoissa.
Kairalakki, patalakki	Miesten lakki, joka on lieritön ja neljästä tai kuudesta kiilasta ommeltu. Kiilat on koristettu usein tereillä. Lakin alareunaa reunustaa kangaskaitale, jonka leveys vaihtelee.

Kaksoisnappi	Miesten paidoissa käytetty nappi, jossa metallitappi kiinnittää kaksi nappia toisiinsa. Kaksoisnapit valmistetaan tinasta, vaskesta tai hopeasta.
Kalaterointi	Viimeistelymenetelmä, jolla saadaan kiiltoa villa- ja puuvillakankaille.
Kalminki	Hieno villakangas, joka on sidokseltaan 5-vartinen toimikas. Monivärisesti raidoitettuja kalminkeja esiintyy lukuisina muunnoksina. Osassa raitoja väri liukuu värin voimakkuusasteelta toiseen ja joskus niissä on lisänä kasviaiheinen kuvioraita. Kalminkeja valmistettiin mm. Ruotsissa ja Englannissa 1700-luvulla. Ne olivat esikuvina kansanpukujen kotikutoisille raitakankaille. Kalminkia käytettiin vain kansanpukujen liivikankaina, koska ne olivat kalliita.
Kaluunanauha	Kullan- tai hopeanvärinen, teollisesti valmistettu metallilankanauha. Nauhaa ovat käyttäneet karjalaiset naiset mm. talviesiliinassa.
Kamlotti	Yksivärinen, raidallinen tai ruudullinen, tiivis villapalttinakangas, jota kudottiin ohuesta, kierretystä kampavillalangasta.
Kansallispuku	Juhlapuku, joka on pukuhistorian asiantuntijoiden suunnittelema toisinto maaseudun talonpoikaisväestön perinteisestä 1700- ja 1800-luvulla käyttämästä eli alueille tyypillisestä juhlavasta pukukokonaisuudesta.
Kansanpuku	Talonpoikaisväestön 1800-luvulle asti käyttämiä enimmäkseen kotitekoisia asuja, joissa usein oli alueellisia tai paikallisia eroja.
Kanttinauha	Ohut, puuvillainen, joustamaton, kudottu nauha.
Kaprokki	Miesten käyttämä viittamainen sarkainen päällystakki.
Karstavilla, karstavillalanka	Lyhyistä villakuiduista kehrätty karkeapintainen villalanka.
Karttuuni	Tiheä, palttinasideksinen, tavallisesti painokuviollinen puuvilla- tai pellavakangas, joka kuului mm. laukkukauppiaiden myyntitavaroihin.
Kauhtana	Miesten käyttämä pitkä, väljähkö, sarasta tai pellavasta valmistettu päällystakki.
Ketjusilmukakirjonta, ketjupistokirjonta	Kirjontatyö on toteutettu virkatun ketjusilmukan näköisellä pistolla. Kuviosta voidaan kirjoa vain ääriviivat tai pinta täytetään kirjomalla useita rivejä vierekkäin.
Kihlasilkki	Huivi, joka saatiin sulhaselta kihlautumisen yhteydessä.
Kiilasarafani	Sarafanimalli, jonka erityispiirre oli olkainhameen etukappaleen keskelle sijoittuva sauma ja sivuilla kiilat. Ks. sarafaani.
Kinnasneulatekniikka	Litteää, isosilmäistä neulaa (luu, sarvi, metalli) ja peukaloa apuna käyttäen langasta ommeltu neulos.
Kirjonta	Kankaan kuviointia langan ja neulan avulla.
Kirjovirkkaustekniikka	Tekniikka, jossa virkatessa muodostetaan kuvioita eriväristen lankojen avulla.

Koittana	Villalangasta kierretty tai punottu nyöri.
Kokka	Irtotaskuun ommeltu valettu metallikoukku. Tasku ripustetaan kokalla vyötäisille, joko esiliinan tai hameen vyötärönauhaan. Ks. avainkokka.
Koppamyssy	Kovitettu vaimon päähine. Mallissa koppaan on lisätty korvaläpät, korvalliset ja solmittavat nauhat tai yhtenäinen nauha läpistä läppään.
Kostuli, kostoli, kosteli	Karjalaiseen naisen ja miehen kansallispukuun kuuluva kesäisin käytetty päällysvaate. Edestä avoin niin, että rekko tai kirjottu halkio solkineen jäävät näkyviin. Kiinnittimenä on käytetty hieman vyötärön yläpuolella nauhaparia tai nappia ja silmua. Pääntien kaitale ja etureunat ovat usein kirjoitetut. Kangas on pellavaa ja useimmiten toimikassidoksista.
Kurpposet	Yhdestä nahan kappaleesta tehdyt, nauhoilla sidottavat naisten jalkineet.
Kynsikkäät	Avosormiset sormikkaat.
Körtti	Liivin tai röijyn takaosassa, vyötärön kohdalla olevat laskokset tai läpät. Niiden koko, malli ja muoto vaihtelevat.
Körttipuku	Pohjanmaan ja Savon 1800-luvulla alkunsa saanut heränneiden (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon sisäinen herätysliike) käyttämä tumma arki- ja juhlapuku. Naisille pukuun kuuluivat röijy, (kotitöissä pusero), hame, hartia- ja päähuivi, esiliina ja pieksukengät. Miehillä pystykaulustakki, housut ja pieksusaappaat sekä huopahattu, talvella nahkainen lakki.
Lakimus	Ks. harakka.
Lampaanmusta	Lampaan villaa, joka on luonnonmustaa (mustanruskeaa). Väriin sävyt vaihtelevat.
Lankanappi	Kokonaan langasta valmistettu litteä nappi.
Lapikas	Yksipohjainen, värjäämättömästä nahasta valmistettu naisen ja miehen jalkinetyyppi. Pohja on saumattu osaksi päällistä. Varren pituus vaihtelee.
Lappavyö	Ks. helavyö.
Lautanauha	Ohuilla monikulmaisilla (3-18) kulmistaan pyöristetyillä ja reifitetyillä levyillä (puuta, luuta, pahvia tms.) kudottu nauha. Loimilangat kulkevat reikien läpi. Kudottaessa loimen alkupää kiinnitetään kutojan vyötäisille ja toinen pää esimerkiksi pöydän jalkaan. Kun lautoja käännellään, sitoo viriöön pujotettava kude kierteisen loimen silmukkamaiseksi yksiväriseksi tai kuviolliseksi nauhaksi.
Levyriipus	1700 -luvun lopulta lähtien länsisuomalaisten naisten käyttämä kaulakoru. Etupuolella ketjussa on koristeellisia hopealaattoja. Takana ketju päättyy renkaaseen, johon on sidottu langasta tehty nyöri tai nauha, joilla koru sidotaan kiinni.
Liinalakki, tanu, tano	Naisen päähine. Valkoisesta pellavapalttinasta tehty, jonka etureunassa on usein pitsi, alareunassa tavallisesti nauhakuja ja nyöri, jolla päähine kiinnitetään hiussykerön ympärille.

Lipokas, lipokkaat	Yksipohjainen, matala, kippuräkärkinen, joskus nahanpakotuskuvioitu, rintamuksestaan nauhoilla sidottava nahanvärinen jalkine.
Luukkuhousu	Miesten käyttämät housut, joissa ei ole edessä sepalusta vaan etukappale on edestä yhtenäinen. Housuissa on etukappaleella halkiot, etuosasta muodostuu luukku. Luukku voi olla malliltaan joko kapea tai leveä jopa sivusaumaan saakka ulottuva.
Länsisuomalainen revinnäinen	Ks. sidepistorevinnäinen.
Läppäkörtti	Ks. körtti.
Malju	Metallinen liivin etureunaan ommeltava koristeellinen kiinnike. Maljut ommellaan molempiin etureunoihin ja niiden läpi pujotetaan nyöri, kun liivi suljetaan.
Molski	Paksu ja tiivis, tehdastekoinen nukitettu puuvillakangas.
Muinaispuku	Viikinki- ja ristiretkiajan pukujen ennallistus, joka perustuu arkeologisista kaivauksista tehtyihin hautalöytöihin.
Muurahaisenpolku	Käsinkirjontapisto, jota käytetään revinnäisissä ja pohjaompelussa ja jonka pohjana on neliö, jonka kaikki sivut ommellaan kankaan molemmin puolin kankaan lankoja kiristäen, jolloin syntyy kapeaa reikäraitaa.
Natsi	Karjalaisen vaimon silkkihapsuinen päähine.
Naurismaa	Liivien ja röijyjen lyhentyessä jäi hameen ja yläosan välistä vilkkumaan paita. Paitaa, joka näkyi liivin ja hameen välistä, kutsuttiin naurismaaksi.
Napinläpipisto	Napinläpien vahvistamiseen ja helposti purkautuvien kohtien huolittelussa käytetty hyötypisto, missä ennen kuin neula on lävistänyt halutun syvyisen piston kankaaseen, viedään lanka neulan alle yläkautta kiertäen muodostaen kankaan reunaan solmurivin.
Nirkko, nirkkoreuna	Pykälikäs reuna. Palttinapohjaiseen kankaaseen on ensin ommeltu reikäommelraitaa, joko pakottamalla tai lankoja purkamalla. Kangas taitetaan kaksin kerroin, niin että reikäommelraitaa jää taiteelle. Purkamatta jääneet langat jaetaan pylväiksi ja niistä syntyvät nirkot. Pylväiden väleistä ommellaan ylluomispistot.
Nyhennäisompelu	Revinnäiskirjonta karjalaisittain. Ks. revinnäiskirjonta.
Nyplättypitsi	Pitsi, jonka valmistamisessa käytetään työvälineenä nypläysalustaa, mallia, neuloja ja nypylöitä. Ks. nyytinki.
Nyytinki	Karjalassa käytetty nyplätty pitsi, jota esiintyy esimerkiksi esiliinojen ja paitojen koristeena. Pitsi on tiivistä, usein värillinen tai osittain värillinen ja pohja paksummilla kuviolangoilla nyplätty. Pitsi tehdään ilman mallia nypläysalustalla.
Nästyyki	Etelä- ja Keski-Karjalaisten pukujen juhla-asuste, pellavapalttinasta ommeltu, suorakaiteen tai neliön muotoinen, kirjonnalla ja nyyttingeillä koristeltu liina, jonka reunoja kiertävät hapsut.
Oikalappu	Olalle ommeltu, suorakulman muotoinen, koristeellinen paidan osa. Se ulottuu pääntieltä kädentielle ja toimii näin myös vahvikkeena.
Oikatilkku	Miehen paidan pänttien (molemmin puolin) olan suuntaisesti upotetut suorakulmion tai kolmikulmion muotoiset tilkut.
Otsamus, otsallinen	Ks. harakka.

Palmikko	Vähintään kolmella langalla tai muulla taipuisalla materiaalilla, tietyn mallin mukaan toistensa yli ja ali kiedottu kapea nauhamainen tuote. Hiukset voi myös olla palmikoidut eli letitetyt.
Paljinsolki, riski	Etuhalkion sulkemiseen käytettävä pyöreä rintaneula, siinä on keskellä paljin eli kieli, joka pujotetaan halkion silmuihin.
Palttina	Perussidos, jossa loimi- ja kudelangat kulkevat vuorotellen toisensa yli ja ali.
Parkkumi	Neliniitinen kudepomsu, jossa loimi on pellavaa tai puuvillaa ja kude villaa. Parkkumia käytetään hame- ja liivikankaissa. Ks. pomsu.
Patalakki	Ks. Kairalakki.
Paulapieksut	Nahkaiset, yksipohjaiset, tavallisesti nauhoilla tai pauloilla sidottavat lyhytvartiset jalkineet.
Peukalonauha	Kuteeton ristikkonauha, jossa loimilangat sitoutuvat palttinaksi tai toimikkaaksi. Nauha kudotaan niin, että peukalolla poimitaan viriö, johon reunimmainen loimilanka pannaan.
Piikko	Palttinasidoksinen karkeahko pellava- tai hamppekangas.
Pieksu	Ks. paulapieksut.
Pinteli	Nuoren neidon kovetettu, nauhamainen päähine.
Pirtanauha	Kuteellinen nauha, jonka työväliseen käytetään pirran lisäksi lastaa, jolle kudelanka kierretään. Pirrassa on noin 0,5 cm: levyiset piit, joiden välissä on raot. Jokaisessa piissä on keskellä reikä, josta loimilanka pujotetaan. Kudottaessa loimen alkupää kiinnitetään kutojan vyötäisille ja toinen pää esimerkiksi pöydän jalkaan. Pirtaa nostamalla ja laskemalla avautuu viriö, johon jokaisella kerralla pujotetaan kude ja lastaa apuna käyttäen kude asetetaan tiukasti paikoilleen.
Pitäjänpuku	Maakunnallinen naisen ja miehen pukukokonaisuus, joka jäljittelee kansallispukea, mutta on fantasia. Ks. fantasiapuku, kansallispuke.
Poikittainen muotolaskos	Naisten liiveihin ommeltava poikittainen muotolaskos vyötärölle, jolloin liivi asettuu paremmin vartalon muotojen mukaan.
Poimittu pirtanauha	Nauhapirralla kudottu kuviollinen nauha. Kuviot poimitaan käsin loimesta. Ks. pirtanauha.
Polle	Esiliina.
Polvekereikäommel	Hammasrivireikäompeleen muunnos, jossa kankaan langat muodostavat pylväikön tilalla siksakkia. Ks. hammasrivireikäommel.
Pomsu	Perussidos, josta käytetään myös nimitystä satiini. Pomsit jaetaan lankajärjestelmän mukaan kude- ja loimipomsiin. Ks. satiini.
Punos	Lankaa tai muuta taipuisaa materiaalia taivuttamalla ja punomalla tehty narumainen tuote.
Punospistoreikä	Kankaaseen tehty reikä, joka on punospistoin reunustettu.
Puolipellava	Useissa kankaissa on käytetty kahta lankalaatua. Puolipellavaisessa on usein pellavaloomi ja puuvillakude. Sidos vaihtelee.

Puolivilla	Useissa kankaissa on käytetty kahta lankalaatua, joiden avulla on saatu aikaiseksi haluttu vaatekangas. Kansanomaisessa puolivillaisessa on loimena valkaisuaton tai puolivalkaistu tai siniseksi värjätty pellavalanka. Nykyisin pellavaloimi on korvattu usein puuvillaisella. Kuteena on karstavillainen kertaamaton villalanka. Puolivillainen pomsisidoksinen raidallinen kangas on kansanomaiselta nimeltään parkkumi. Puolivillaisia kankaita on tehty myös palttinasidoksisina ja ripseinä. Ks. parkkumi.
Pykälittäin ompelu	Karjalan kirjontaa, jossa kuvio ommellaan suoraa laakapistoa käyttäen pykälä kerrallaan alhaalta ylöspäin.
Pykäpisto	Reunojen huolittelussa, ääriiviivistona ja applikaatiokuvioiden kiinnittämisessä käytetty hyötypisto, missä neula lävistää kankaan halutun syvyyden piston verran ja lanka viedään neulan kärjen alta. Peruspistossa pistot ovat yhtä korkeita ja yhtä kaukana toisistaan.
Raski	Kiiltäväksi vahattu kaksi- tai neliniitinen yksivärinen karkeahko villakangas. Sitä kudottiin teollisesti mm. Ruotisissa ja viimeksi Englannissa. Raski oli kansanpukujen käytön loppuaikoina suosittua esiliinakangasta.
Reikäompelu	Ompelu, jossa kankaasta puretaan yksi tai useampi lanka loimen ja/tai kuteen suunnassa, puretun alueen jäljelle jääneet langat yhdistetään ompelemalla niistä pitsimäisiä kuvioita.
Rihma	Itä- ja Pohjois-Suomen murteissa rihma tarkoittaa pellava-, puuvilla- tai hampulankaa erotukseksi villalangoista.
Ripsi	Kankaan sidos, jossa joko tiheä loimi peittää harvemman kuteen (loimiripsi) tai tiheä kude peittää harvemman loimen (kuderipsi).
Ristikkonauha	Ennen seinällä tai telineeseen tappien varaan pingotetuista loimilangoista sormin palmikoitu nauha. Pintarakenne muistuttaa vinoa ristikköä tai palmikköä.
Ristipisto	Kankaan lankoja laskien kahdesta ristikkäin asettuvasta pistosta muodostuva pisto.
Ristipistokirjonta	Karjalan kirjontaa, jota kutsutaan myös ristittäin ompeluksi, missä pistona käytetään ristipistoa. Ks. ristipisto.
Rohdin	Karkeasta lyhytkuituisesta pellavakuidusta valmistettu lanka.
Rohkamo	Sarkaviittojen sivukiilojen kärjissä oli usein säämiskästä valmistetut ja villalangoilla kirjotut koristeet eli rohkamot.
Ronkkaus	Kirjonnan laji, jossa on ensin ommeltu pohjalangat ja niiden varaan vielä pohjalankoja kiertävät ompeleet. Ompeleet etenevät polveilevasti ja ne on ommeltu lankoja laskien.
Rekko	Paidan leuan alla oleva kirjailtu lappu (etumus). Kuviointi on geometrinen, villa-, pellava- tai puuvillalangoilla koristeltu. Osassa rekon reunoja kiertää hapsutus.
Revinnäiskirjonta, revinnäinen	Reikäompelutyö, jossa kuvat saadaan purkamalla kankaan loimi ja kudelankoja sekä vahvistamalla ja koristelemalla jäljelle jäävät langat punos-, parsi- ja paulapistoin jne. Ks. reikäompelu.
Rätsinäpaita	Pitkä pyhäpaita, jonka helma on kirjottu.

Röijy	Naisen ja miehen takin kansanomainen ja kansallispuvuissa käytetty nimitys.
Sarafaani	Ennen kotikutoisesta kankaasta valmistettu naisen pukukokonaisuus. Ks. feresi.
Sarka	Kotikutoinen, täysvillainen ja yleensä karstalangasta kudottu toimikassidoksinen villakangas, joka vanutettiin tiiviiksi ja paksuksi.
Sarssi	Palttinasideksinen, joskus toimikasta, puolivillainen kangas, jonka loimi on pellava- tai puuvillalankaa. Miesten pyhäpukujen ohuehko suvisarssi voitiin lievästi vanuttaa. Arkisarssien kude oli lumppuvillaa.
Sarvimyssy	Vaimon käyttämä päähine, joka ommeltiin mustasta kuviosilkistä, ja sen takaosa oli muotoiltu sarvimaisesti alaspäin kääntyväksi, kuten esimerkiksi Pornaisten naisen kansallispuvussa.
Satiini	Kiiltäväpintainen satiinisidoksella kudottu silkki-, puuvilla- tai villakangas.
Sepalus	Paidan, hameen tai housun halkio.
Silinteri	Miehen korkeakupuinen, lierillinen päähine, joka on tehty huovasta. Silinteri on vuoritettu pellavapalttinalla ja nahkaisella nauhalla. Lieri on reunustettu puuvillaisella ripsinauhalla. Nyöri kuvun juuressa on ripsinauha.
Solkikenkä	Musta nahkakenkä, jota koristaa metallisolki.
Sorokka	Ks. harakka.
Sortuutti	Pitkä ja kapea, tiheästi napitettu pystykaulusinen miehen takki.
Sulhashenkselit	Morsiamen sulhaselle kirjomat juhlahenkselit.
Sykerö	Karjalaisen naisen ja neidon käyttämä päälaitte, jossa nauhalla kääryistä palmikoista muodostetaan korkea hiuslaitte.
Säppäli	Karjalaisen tytön käyttämä päähine. Punainen verkanauha, joka on tinanastoilla somistettu. Nastassa on usein keskellä piikki. Nastan kulmissa on reiät, joista se kiinnitetään ompelemalla. Ks. tinanasta.
Säpsä	Ortodoksi vaimon käyttämä päähine.
Säämiskä	Nahkatyyppi, joka tehdään vuohen, hirven, peuran ja poron nahkoista, joissa on tarpeeksi sekä paksuutta että luontaista joustoa. Vuota on muokattu erityisellä säämiskämenetelmällä. Säämiskä on joustava ja vaihtelee väriltään vaaleankeltaisesta ruskeankeltaiseen. Se on polvihousujen materiaali, jota käytetään myös viittojen ja liivien koristeissa. Säämiskäisten polvihousujen saumat ovat rakenteeltaan joustavat. Housujen koristeompeleissa on käytetty hyväksi säämiskän rakennetta, joka mahdollistaa sitovien pistojen avulla tehdyt koho-ompeleet.
Tankki	Karjalaisten pukujen kanssa käytettävä vuorillinen liivi, joka ulottuu vähän vyötärön alapuolelle.
Tanu, tano	Ks. liinalakki.
Tere	Purkautumattomasta kankaasta leikattu kaitale, joka on upotettu saumaan. Tere voi olla myös nauhaksi taitettu. Tere on valmiissa vaatekappaleessa muutaman millin levyinen ja muusta kankaasta poikkeava väriltään.

Tinanasta	Karjalaisen nauhamaisen päähineen koriste. Pohjana on tinasta valettu kohokuviollinen laatta, jossa on usein keskellä piikki. Nastan kulmissa on reiät, joiden kautta ompelemalla nasta kiinnitetään päähineeseen.
Tirkatti	Karjalassa morsiamen pään, kasvot ja olkapäät peittävä suuri valkoinen, usein kirjailtu valehuntu, jota käytettiin matkalla sulhasen kotiin.
Toimikas	Kankaankudonnan perussidos, jonka tunnistaa loimi- ja kudelankajuoksuista muodostuvasta, yleensä 45 asteen kulmassa kulkevasta vinoviivoituksesta eli toimviivasta.
Tykkimyssy, koppamyssy	Kansanomainen naisten päähine, jossa päälle tulevan pienen, kovitetun koppaosan etureunaan on kiinnitetty pitsi eli tykki (stycke). Takana on usein rusetti.
Tylli	Ohut puuvillakangas, joka pinta on kennomainen, mutta siinä ei ole pitsikuvioita. Tyllille kirjailaan geometrisia kuvioita ja kirjailuista tylleistä valmistetaan tykkipitsejä.
Tyllikirjonta	Ohueen tyllipohjaan paksulla langalla pujoteltuja kuvioita.
Tykki, otsavaate	Myssyn pitsi, joka valmistettiin esim. nypläten tai kirjoen tyllille tai harsokankaalle. Pitsi ommeltiin palttinakaitaleeseen, joka jäi piiloon kun myssy puettiin päälle. Tykki tärkättiin kovaksi, ja se kehysti kasvoja. Nimi tulee ruotsinkielisestä sanasta stycke, joka tarkoittaa kappaletta; tässä yhteydessä sana tarkoittaa joko pitsikappaletta tai pellavakaitaletta, johon pitsi ommeltiin.
Tryytterö	Paperilla kovitettu kartion muotoinen, kankaalla verhoiltu pääkoriste, jossa on somisteena nauhat. Käytetään Etelä-Pohjanmaan naisen puvun kanssa.
Varraslakki	Yksiväriseksi neulottu, usein suippopäinen villainen lakki.
Verka	Palttinaksi kudottu ja vanutettu villakangas, jonka pinta on leikattu ja harjattu. Verkaa käytetään miesten housuihin ja takkeihin sekä naisten hameisiin ja röjyihin.
Verkahelmus	Verasta tehty karjalaisen hameen helman reunus, jonka leveys vaihtelee.
Verkkopitsi	Pitsi, johon pohjaverkko valmistetaan verkkoneulalla ja lastalla kestävästä langasta käyttäen vastaavia solmuja kuin kalastajat verkon kutomisessa täyttäen lopuksi verkon silmät ompelemalla niihin koristekuvioita etupistoin, ristipistoin ja paulapistoin.
Vetopoimutus	Tasainen, tiivis laskostus, joka on saatu aikaan poimulangoilla, jotka on ommeltu samanpituisten ja kohdakkain eri kerrokselle osutetuista pistoin.
Villavaippa	Esihistorialliseen aikaan palautuva isokokoinen saalia muistuttava vaate sekä hartioilla heitetty päällysvaate.
Viitelöinti, viitelöity nauha	Tappien väliin pingotetusta loimesta, puu- tai metallitikuilla poimien ja viriötä kuljettamalla valmistettu nauha. Ks. ristikkonauha.
Vikkelisukka	Sileää neuletta olevat sukat, joissa on nurjilla silmukoilla tehty kiilamainen kuvio nilkassa.

Vironvyö	Kuvioloimesta poimittu pirtanauha, jonka loimessa on erilliset kuvioloimet, joista kuvio poimitaan. Kuvio nousee pinnasta koholle. Kuviot ovat geometrisiä, reunassa poikkiraitaiset kuviot.
Virvittäin ompelu	Karjalainen geometrinen kirjonta, jossa kuvion muodostavat kirjottavan alueen laidasta toiseen etupistoin ommellut, tiiviisti vierekkäin asettuvat langat.
Voilee, vuolee	Läpikuultavan ohut, yksivärinen tai painokuvaallinen kaksiniitinen, lujakierteisestä langasta kudottu puuvillakangas. On myös silkki- ja villavuoleeta.
Vollinuttu	Lyhyt takki, jossa on takana vollit eli körtit.
Vyölliset	Naisen pukuun kuuluva kukkaron, neulikon ja tuppipuukon yhdistelmä.
Yliset, ylispaita	Pitkän naisen paidan yläosa. Yliset olivat parempaa pellavapalttinaa kuin aliset. Ylisten alla käytetään pitkää, hihatonta hankkipaitaa. Ks. aliset.

LÄHTEET:

Kaukonen Toini-Inkeri. Suomalaiset kansanpuvut ja kansallispuvut. WSOY. Porvoo 1985.
 Keskisuomalaiset kansallispuvut. Toim. Eeva Salo. Keski-Suomen nuorisoseurain Liitto ry. 1992.
 Käden taidot –kirjasarja, osat 1-4. WSOY 2004.
 Lehikoinen Leena-Liisa, Puhakka Mervi. Kansallispuukuja suomesta. Ajatus. Saarijärvi 1994.
 Lindfors Vuokko, Paimela Sirkka-Liisa. ála mode Muodin ja pukeutumisen sanakirja. Otava. Keuruu 2004.
 Suomalaiset käsityöaarteet –kirjasarja, osat 1-2. WSOY 2012.
 Vuorela Toivo. Kansatieteen sanasto. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Helsinki 1958.
 Vuorela Toivo. Kansanperinteen sanakirja. WSOY. Porvoo 1979.
<http://www.craftmuseum.fi/kansallispuukukeskus/sanasto.htm>